

## Chambre des Représentants

SESSION 1970-1971.

10 FÉVRIER 1971

### PROPOSITION

tendant à insérer dans la Constitution un article 17bis (nouveau) en vue d'assurer le droit à l'enseignement.

### DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'article 17 de la Constitution a consacré le principe de la liberté d'enseignement. Dans l'esprit des constituants de 1831, cette liberté est la liberté d'initiative. L'accent était mis ainsi sur la liberté du pouvoir organisateur.

A l'heure actuelle, le problème de l'enseignement tel qu'il se posait au XIX<sup>e</sup> siècle est largement dépassé.

Pour l'opinion publique la liberté de l'enseignement est essentiellement le droit pour chacun, quels que soient son milieu social et ses ressources, d'accéder à l'instruction, à l'éducation et à la culture dans le respect de la liberté de conscience du père de famille et aussi des enfants à partir de l'âge où le libre arbitre se développe en toute responsabilité. Presque toute l'instruction publique est donnée aujourd'hui aux frais de l'Etat (art. 17, al. 2).

En outre, l'extension de l'enseignement et l'écroulement des barrières sociales pour l'accès à cet enseignement a engendré la notion de gratuité.

C'est la raison pour laquelle nous proposons le texte qui suit.

Il a été déjà largement abordé dans les discussions de la Commission de Revision de la Constitution de la Chambre des Représentants sans, hélas, aboutir en raison de l'interruption de ses travaux.

## Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1970-1971.

10 FEBRUARI 1971

### VOORSTEL

waarbij in de Grondwet een artikel 17bis (nieuw) wordt ingevoegd ten einde het recht op onderwijs te waarborgen.

### TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Artikel 17 van de Grondwet bekrachtigt het principe van de vrijheid van onderwijs. In de geest van de grondwetgevende macht van 1831 werd daarmee bedoeld de vrijheid om op dat stuk initiatieven te nemen. Zodoende werd de nadruk gelegd op de vrijheid van de inrichtende macht.

Op dit ogenblik is het onderwijsprobleem, zoals het in de XIX<sup>e</sup> eeuw bestond, volkomen achterhaald.

Volgens de publieke opinie bestaat de vrijheid van onderwijs vooral in ieders recht om, ongeacht zijn sociaal milieu en de middelen waarover hij beschikt, toegang te krijgen tot onderwijs, opvoeding en cultuur, zulks met eerbiediging van de gewetensvrijheid van het gezinshoofd en ook van de kinderen vanaf het ogenblik waarop deze de leeftijd bereiken waarop hun vrije wil zich in volle verantwoordelijkheid gaat ontwikkelen. Vrijwel het hele openbaar onderwijs wordt thans op staatskosten gegeven (art. 17, tweede lid).

Bovendien hebben de uitbreiding van het onderwijs en het wegvallen van de hindernissen die de lagere sociale klassen de toegang tot het onderwijs beletten, het begrip kosteloosheid doen ontstaan.

Daarom stellen wij de hieronder staande tekst voor.

Over die tekst werd reeds uitvoerig gesproken in de Kamercommissie voor de Herziening van de Grondwet, zonder dat zulks tot een positief resultaat leidde wegens de onderbreking van de werkzaamheden van die Commissie.

**PROPOSITION**

---

**Article unique.**

Il est inséré dans la Constitution un article 17bis (nouveau), libellé comme suit :

Article 17bis. — Chacun a droit à l'instruction, à l'éducation et à la culture. L'enseignement est obligatoire dans les limites fixées par la loi; l'enseignement donné ou subventionné par l'Etat est gratuit. La loi facilite l'accès à l'enseignement à tous les niveaux et sous toutes ses formes à tous ceux qui en ont les aptitudes et le désir.

31 décembre 1970.

**VOORSTEL**

---

**Enig artikel.**

In de Grondwet wordt een artikel 17bis (nieuw) ingevoegd, luidend als volgt :

Artikel 17bis. — Elkeen heeft recht op onderwijs, opvoeding en culturele ontplooiing. Het onderwijs is verplicht binnen de door de wet gestelde perken; het door de Staat gegeven of gesubsidieerd onderwijs is kosteloos. De wet vergemakkelijkt de toegang tot het onderwijs op elk niveau en in elke vorm voor allen die de vereiste aanleg hebben en onderwijs wensen te genieten.

31 december 1970.

F. PERIN.

---